

butlletí de l'arxiu històric

Nova època
Número 13 Juny 2007

La Fundació Rafael Campalans ha volgut commemorar el 30è aniversari de la celebració de les primeres eleccions democràtiques del 15 de juny de 1977 amb una exposició sobre el significat històric d'aquella elecció en el marc de la història del socialisme català. La candidatura "Socialistes de Catalunya", sorgida del Pacte d'Abril entre el PSC (Congrés) i la Federació Catalana del PSOE, és el centre de referència d'aquesta mostra, oberta al públic entre el 19 de juny i el 26 de juliol al Centre Cultural Sagrada Família. Carrer Provença, 480 (cantonada Padilla). Metro Sagrada Família L5 i L2.

Sala d'actes
Arxiu

Hemeroteca

Biblioteca

Servei de
consulta

Consultes per
telèfon, correu
ordinari i
electrònic

Servei de
reprografia

Horari
d'atenció al públic:
Dilluns i dimarts de
16.15 a 19 h.
Dimecres i dijous
de 10 a 13 h.
El mes d'agost està
tancat per vacances.

A LA MONUMENTAL dimecres 8, a les 8,30 tarda

JOAN REVENTÓS **FELIPE GONZALEZ**
Josep M. Triginer Josep Andreu i Abelló
Luis Fuertes Narcis Serra

P.S.C.

PSOE

candidatura

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE
PROSPERA I SENSE CLASSES

P.S.C.
PSOE

vota la candidatura

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

PER UN PAÍS
LLIURE

P.S.C.
PSOE

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

...i, per al **SENAT**

els intel·lectuals, artistes i escriptors
també donen suport
a l'Entesa dels Catalans

DESPRES DE LA PRIMA LLEISTA D'ADRECCIO RENDEU-LAS LES QUEL
ES BAYTA, ENTRE ALTRES:

Enric Miralles	Ovidi Montllib	Miquel Riera
Jordi Soler	J. Oliver (Pere Quart)	Agustí de Sagar
Juan Sureda	M. de Palencia	Miquel Borrell
Emili Cerdas	F. Pi de la Serra	J. Lluís Serra
José Laporta	M. Fortet i Mira	Antoni Vilas

SEN MENTRE ENTRE ADRECCIO:

Montserrat Arévalo	Angel Latorre	Joaquín Valls
Enric Miralles	Jordi Soler	José Ramón
Mano Castellón	J. Muriel Otero	J. San Román
J.M. Castellón	J.M. Montolio	R. Robert de Voz
Albert Fito	José María	Carlos Santos
J.M. Fort	Guillermo Mera	Jose Manuel Torral
Andrés Muñoz	Maria Pompea	Fernando Valverde
Julián Zúñiga	"Antón"	Isabella Vázquez

tots votaran
els democrates fidels a Catalunya

BARCELONA	GERONA
☒ BENET	☒ PORTABELLA
☒ CANDEL	☒ SOBREGUES
☒ CIRICI	☒ SUNYER

LLIBRE	TARRAGONA
☒ AUDET	☒ BALCERAS
☒ BALL	☒ MARTI
☒ SOLE	☒ SUBIRATS

E.C. + E.R.C. + P.S.C. (PSOE) + P.S.C. + P.S.U.C. + Independents
de l'Assemblea de Catalunya

Donen suport a la candidatura "ENTESA DELS CATALANS"

VOTEM

ENTESA

SI VOLS
EL PODER
DELS TREBALLADORS

P.S.C.

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

PER UN ENSENYAMENT
LLIURE I PER A TOTHOM

PSOE

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

SI QUIERES
UNA SANIDAD
AL SERVICIO DEL PUEBLO

P.S.C.

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

SI VOLS
UN ENSENYAMENT
AL SERVEI DEL POBLE

P.S.C.

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

PER UNA SOCIETAT
NOVA I PROSPERA

P.S.C.
PSOE

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

per uns candidats
fidels al poble

P.S.C.

Josep Vidal (pep jai)
DIPUTAT PAGES AL SERVEI
DE TOTS ELS TREBALLADORS

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

SI VOLS
UNS DIPUTATS
FIDELS AL POBLE

ERNEST LLUCH
cap de llista per Girona

**SOCIALISTES
DE CATALUNYA**

PER UNA CATALUNYA LLIURE, PROSPERA I SENSE CLASSES

L'hemeroteca

Diari de Còrsega

DIARI DE CÒRSEGA

1977, del 15 de Juny al 15 de Juliol

Publicació periòdica amb el nom de *Diari de Còrsega*, títol justificat pel nom del carrer on estava ubicada la seva seu. Es van publicar dotze números entre les mesos de maig i abril de 1977 (al nostre fons tenim des del número cinc al dotze), i estava dedicada a l'ús exclusivament intern del partit.

Durant la campanya electoral de les primeres eleccions democràtiques del 15 de juny de 1977 la candidatura "Socialistes de Catalunya" va editar una publicació periòdica amb el nom de *Diari de Còrsega*, títol justificat pel nom del carrer on estava ubicada la seva seu. Es van publicar dotze números entre les mesos de maig i abril de 1977 (al nostre fons tenim des del número cinc al dotze), i estava dedicada a l'ús exclusivament intern del partit.

Es tractava d'un diari de campanya, un tan precari tenint en compte la falta d'experiència i la falta de mitjans, on es recollia tota una sèrie d'informacions al voltant de la candidatura. Hi trobem els actes electorals programats tan a Barcelona com a diferents localitats de Catalunya, convocatoris de reunions per als interventors i apoderats, instruccions per als militants i simpatitzants, etc. Aquesta publicació va marcar l'inici d'una tradició en l'edició d'aquest tipus de publicacions que s'ha mantingut fins a dia d'avui.

Crèdits

Redacció:
Laum Durendes

Disseny:
Toni Viaplana

Fotografies:
Colita

Impressió:
a bis

Dipòsit legal:
B-13474-2001

ISSN:
1578-5718

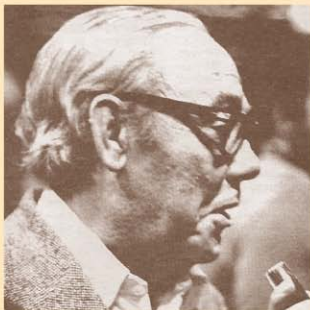
FUNDACIÓ
RAFAEL CAMPALANS

Via Laietana, 38 pral.
08003 Barcelona
Tel. 93 319 54 12
Fax 93 319 98 44
www.fcampalans.cat
arxiu.historic@fcampalans.cat

Miquel Casablanças, un militant socialista

Per Isidre Molas

Miquel Casablanças

Amb la perspectiva del temps, la figura de Miquel Casablanças manté avui tota la força de la seva sòlida vida de militant socialista. Als vint-i-cinc anys de la seva mort la seva veu, plena de sensatesa, ressona encara amb aquell tot més aviat baix i reposat. La seva acció constant, sense pauses, tenaç, fins i tot en els moments més durs, l'acredità com un dels més sòlids exponents del nostre moviment obrer.

Miquel Casablanças Juanicó va néixer a Sabadell el 10 de març de 1913. Era fill d'un obrer del tèxtil de Can Carol, que morí víctima d'un accident de treball; la seva mare, treballadora també del tèxtil, hagué de pujar sola els dos fills. Va criar-se, doncs, en el si d'una família arrelada en la classe obrera de Sabadell. Estudià al "Colegio Mercantil" (Can Taxé), on coincidí amb Jaume Viladoms, que seria sempre amic i company seu. Però la seva formació va ser més aviat d'autodidacta: estudià comerç i comptabilitat per les tardes, pagant-se els estudis amb les classes que feia als petits pels matins en la mateixa escola. Als setze anys entrà a treballar en l'oficina d'una fàbrica de sabons i després en una altra del tèxtil.

Molt aviat s'incorporà als grups esportius que aleshores s'aplegaven al voltant de sindicats i partits. Per aquesta via s'inicià en la vida política i sindical: s'incorporà al

Bloc Obrer i Camperol i al Sindicat d'empleats i tècnics de la Federació Local de Sindicats de Sabadell, que havia estat exclosa de la CNT per trentista. I en tant que sindicalista formà part del comitè de la vaga general del comerç de novembre de 1933. El grup de joves bloquistes es reunia al Centre Federal del carrer Bèlgica, una veritable llar oberta a totes persones de sensibilitat revolucionària.

El juliol del 1936, amb l'esclat de la Revolució, s'incorporà a la Comissió d'affers socials i administratius de l'Ajuntament de Sabadell, per bé que en el mes de setembre marxà al front d'Osca a la 29ª Divisió, la primitiva columna Lenin. Aquesta, com totes les altres Divisions, tenia una delegació a Barcelona, on seria destinat i on el sorprenqué el maig de 1937. Retornat novament al front, com oficial de l'Exèrcit popular, fou destinat a la 66ª Divisió de Francisco Galán.

La ruptura per Vinaròs del territori republicà deixà la seva divisió, situada entre València i Terol, en la part sud i per tant no visqué a Catalunya l'etapa final de la guerra i la retirada. Fou fet presoner a Dénia i traslladat a Alacant, d'on aconseguí d'escapar amagat en un tren a través de Carcaixent, València, Castelló, el pas de l'Ebre en una barca i novament en tren, fins a Barcelona,

on arribà al cap de cinc dies i on s'amagà a casa d'uns parents en el passatge Estany de Sant Andreu. Al cap d'un any pogué trobar feina en una impremta on no li preguntaren massa. L'etapa de Sabadell quedava closa definitivament. Els noms de "Ros" i "Xato", amb què era conegut a Sabadell, donaren pas a "Domènec", que seria el seu nom de militant clandestí.

A través de Miquel Utges, un d'aquells grans militants sense el qual moltes coses no podrien explicar-se, es reincorporà a la vida política clandestina en el POUM i en el Front de la Llibertat. Quan en 1944 el POUM es dividí sobre la conveniència de constituir el Moviment Socialista de Catalunya, Casablanca s'incorporà a aquest i des de 1945 passà a formar part del seu Comitè Executiu. És en tant que dirigent del Moviment que Joan Reventós el trobà en la primera reunió important a què assistí. "No pas massa alt, cepat, amb uns ulls blaus que acompanyaven una mirada clara i serena, la cara grossa i granelluda. La personalitat física de Casablanca despertava, seguretat, confiança i bona fe". A la casa de Sant Andreu on vivia s'hi reuní en 1949 el III Congrés del MSC de l'Interior. No aconseguí una certa estabilitat econòmica, fins que es dedicà a fer de corredor de llenya i de carbó, que a partir d'aleshores seria la seva activitat professional. En un despatx que tenia llogat en un pis de la Ronda de Sant Antoni de Barcelona hi realitzava l'activitat econòmica, i també la política.

Després de les detencions de 1953 del MSC, la UGT i el PSOE (en què Tomás Centeno fou assassinat a Madrid en els locals de la policia), Casablanca s'aplicà novament a redreçar el MSC i la UGT, en una estreta relació amb Antonio Amat, el màxim dirigent del PSOE a l'Interior. Per aquesta raó en 1958, com havia passat cinc anys abans, es produí una nova detenció conjunta que el portà a la presó. Fou processat per un Jutjat d'Instrucció Especial de Propaganda Il·legal del Territori Nacional i finalment l'Audiència Territorial de Madrid el jutjà, amb d'altres socialistes, i el condemnà a dos anys de presó, ja en 1964. Entre els càrrecs hi havia el d'haver presidit el V Congrés del MSC de novembre de 1957.

El 1965 hagué d'exiliar-se per tal d'evitar el retorn a la presó. Des de Manresa, on s'havia amagat, Joan Reventós i Sebastià Padrós el portaren fins a la Molina, on un guia el passà per la muntanya a l'altra banda dels Pirineus. Uns anys després retornà de França i s'incorporà novament a

la vida política del MSC des d'on participà en la creació de Convergència Socialista, del Partit Socialista (Congrés) i després del Partit dels Socialistes de Catalunya.

Finalment s'havia aconseguit un dels seus objectius: la unitat dels socialistes. Ell seguia essent, com sempre, el militant constant, ara més centrat en l'activitat veïnal a Sant Andreu i donà pas, sense recança, a les noves generacions. Amb el seu esforç havia contribuït a la formació d'un gran partit socialista, democràtic i català. En tant que "home bo i ponderat" en 1978 fou elegit pel Congrés per a formar part de la Comissió de Conflictes, però en 1979 hagué d'acceptar l'elecció com a Primer Secretari de la Federació de Barcelona, càrrec que deixà el setembre de 1980. El seu discurs de comiat enaltí tota la seva trajectòria: la crisi produïda en el Congrés del PSC de 1980 i la seva ferma voluntat de defensar la unitat dels socialistes, que tant havia costat d'aconseguir, el portaren a la renúncia del seu càrrec, que ningú no li discutia, per tal de poder integrar millor un dels sectors que s'havia retret durant el Congrés. Casablanca era ja una figura històrica del socialisme català, el militant estimat sempre disposat a treballar amb modèstia i tenacitat, que havia aconseguit de mantenir durant els anys de més sequera i risc. El 9 de juny de 1981 morí a Barcelona, després de cinquanta anys de militància política.

Miquel Casablanca era un socialista i un demòcrata convingut; era un català de soca-rel, amb naturalitat, sense faramalla. En els moments de major desànim col·lectiu sabé perseverar en la tasca pacient de construir i reconstruir una organització, de mantenir l'esperança i la dignitat col·lectiva a través del treball clandestí. No era ni un teòric, tampoc un tribú; no ens ha deixat ni escrits, ni gairebé entrevistes; però ens ha sabut transmetre els valors de l'esforç personal, de la solidaritat en favor de la seva classe i del seu poble, en favor de la justícia social.

Lisidre Molas

Isidre Molas

Manuel Serra i Moret

Catalunya, Democràcia i Socialisme

Per Miquel-Àngel Velasco

Manuel Serra i Moret va néixer a Vic el 9 de maig de 1884 en una família benestant i religiosa; el seu pare Josep Serra i Campdelacreu era una de les figures més importants de la cultura osonenca; la seva mare morí quan ell comptava només sis anys d'edat. Anà a estudiar a Barcelona (1899), on freqüentà els cercles catalanistes i on s'afilià a la Lliga de Catalunya. Coneix aleshores a Sara Llorens, qui seria la seva companya inseparable. A la mort del seu pare en 1901 marxà als Estats Units, a estudiar economia i ciències socials en les universitats de Chicago i Colúmbia i treballà també en diversos països d'Amèrica, on conegué en la pràctica la problemàtica empresarial i obrera. Tornà a Catalunya en 1906, per marxar novament a estudiar a l'estranger, ara a la Universitat de Cambridge. Serra i Moret adquirí, doncs, la seva formació en el món anglosaxó, als Estats Units i a Anglaterra, que en part explica la seva visió sobre la societat i la política, que el diferencia de la majoria dels intel·lectuals espanyols del moment, els quals tenien França i Alemanya com a referents culturals.

Una vegada casat en 1908, s'instal·là a Pineda de Mar, població on inicià la seva activitat política. Allí fou elegit regidor, per bé que els cacics aconseguiren de fer invalidar l'elecció. El 1912 s'incorporà com a vice-president a la Unió Catalanista presidida pel doctor Martí i Julià, des d'on impulsà l'intent no reeixit de transformar-la en una esquerra catalanista de tall socialista, a l'estil del fabianisme anglès. Aquest any escrigué *La socialització de la terra*, la seva primera obra extensa. En les eleccions municipals de 1913 triomfà novament i, després de superar una nova anul·lació, finalment fou proclamat alcalde el 22 de juny de 1914, càrrec que mantindria fins la seva destitució el 2 d'octubre de 1923 pel dictador Primo de Rivera.

En 1917 ingressà a la Federació Catalana de PSOE, atret per l'orientació oberta al catalanisme donada per Recasens, i fou un dels redactors i

portaveus de la ponència sobre el reconeixement de les nacionalitats ibèriques, que sota els auspicis de Julián Besteiro aprovà l'onzè congrés del PSOE de 1918. Durant aquests anys Serra i Moret reforçà la seva definició per la unitat indissoluble entre socialisme i catalanisme. I, en aquest sentit, el 8 de juliol de 1923 constituí la Unió Socialista de Catalunya (USC) amb Rafael Campalans, Gabriel Alomar, Joaquim Xirau i d'altres, com una organització oberta que aplegués intel·lectuals i obrers. Serra en serà vice-president i l'autor de la ponència que, aprovada per unanimitat, resumeix l'ideari del grup: "La Unió Socialista de Catalunya és, i no aspira a ésser altra cosa que, la fracció catalana del socialisme universal... Ens ofendrà aquell que ens digui nacionalistes catalans. No. Nosaltres no som nacionalistes. Som catalans, i per tant socialistes catalans; com a catalans, socialistes, i com a socialistes, catalans".

Durant la Dictadura, esdevingué un brillant analista de política internacional i el definidor intel·lectual d'un projecte socialista a través de "Justícia Social", l'òrgan de la USC. El setembre de 1925 marxà a l'Argentina i quan retornà en 1928 reprengué la participació en les tasques de reorganització de la Unió Socialista i les col·laboracions en la premsa, així com l'activitat formativa dirigida a les classes populars, singularment a través de conferències. El 1930 publicà la introducció a la primera versió al català del *Manifest Comunista*, on defensava una concepció gradualista del socialisme, inspirada en el laborisme britànic. El mateix any publicà *Nocions d'història i de filosofia*.

Novament alcalde de Pineda en 1930, fou reelegit després de les municipals de 12 d'abril de 1931, càrrec que mantindrà fins 1934. Però la seva actuació política se centrà ara a Barcelona: Macià el nomenà ministre d'Economia i Treball del Govern de la República

catalana i després de la Generalitat, responsabilitat que mantindrà fins a finals de 1932. La seva actuació s'emmarca en una política progressista que potencia les cooperatives i propugna la col·lectivització gradual d'empreses, alhora que defensa el valor de la propietat privada.

Durant la República serà elegit diputat a Corts en 1931 i en 1933, on com a tal participà en les comissions de reforma agrària, finances i treball. Entremig, en 1932, serà elegit també diputat al Parlament de Catalunya i cap de la minoria socialista. Com a parlamentari destacà per la seva facilitat de discurs, el caràcter conciliador i dialogant, la seva llibertat de judici i el respecte a l'adversari, lluny de tot sectarisme. En aquests anys va escriure el llibre *Socialisme*, que no va arribar a veure la llum degut als fets del 6 d'octubre de 1934, que serien determinants en el declivi de Serra en el partit. Fracassat el moviment, del qual va ser-ne contrari en tot moment, en el debat que hi hagué a les Corts el 15 de novembre se'n distancià, per bé que proclamà que ell i tots els diputats de la minoria compartien la responsabilitat del president Companys i del Govern català. El seu discurs provocà que la direcció de la USC el suspengués de militància, situació que durà fins a la reunió del seu Consell Central de juliol del 1935, però alçà una oposició íntima en contra seu que es mantingué en els sectors més radicals. Malgrat el seu allunyament del procés d'esquerranització del partit, seguí disciplinadament el camí d'aquest en la incorporació al PSUC. I així durant la guerra, possiblement pel seus coneixements en matèria econòmica i les seves dots negociadores, fou nomenat subsecretari de la conselleria d'Obres Públiques (1 d'octubre de 1936) i el 12 d'agost de 1937, a proposta del conseller Comorera, president del reorganitzat Consell d'Economia de Catalunya, càrrec que ocupà fins al final de la guerra i des d'on participà en el programa de col·lectivitzacions. L'1 d'octubre de 1938, mentre era a Londres, fou elegit Vice-president segon del Parlament de Catalunya, amb Josep Irla de president.

El 30 gener de 1939 Serra i Moret, molt malmès i com un anònim més dins la massa dels vençuts pel feixisme, travessà solitari i a peu la frontera per la Jonquera. Es traslladà a Londres per tal d'intentar recuperar comptes de la Conselleria d'Economia i d'obtenir treball com a traductor a la BBC, però no tingué èxit en cap dels dos propòsits. Finalment, aconseguí d'anar a l'Argentina, on la seva esposa s'havia traslladat en 1938; hi arribà el 30 d'agost de 1940 amb un visat d'agricultor, car el Govern no admetia com a exiliats ni periodistes, ni publicistes. Treballà a "Noticias Gráficas" de Buenos Aires com a cap d'arxiu i columnista d'economia, donà classes particulars i traduí llibres. Mercès a la seva àmplia cultura es llaurà un prestigi amb les conferències fetes en nombrosos centres i casals, als cursos impartits en diverses universitats i a les col·laboracions en les diverses publicacions de llengua catalana, des de "Ressorgiment" a "Germanor" i en la premsa espanyola de l'exili.

Separat del PSUC tot just arribat a l'exili i oposat al pacte germano-soviètic, en 1940 impulsà les Comunitats Catalanes a Amèrica. Participà en la creació del Moviment Social d'Emancipació Catalana, que un sector de la direcció de PSUC havia construït a Mèxic en 1940 i que

en 1942 es transformà en el Partit Socialista Català. [En aquesta etapa, publicà: *La reconstrucción económica de España* (1942), *Los fundamentos de la historia y la filosofía* (1943), *La Carta de l'Atlàntic* (1944) i *L'ahir i el demà de Catalunya* (1945).]

Acabada la guerra mundial retornà a Europa i s'incorporà a la direcció del Moviment Socialista de Catalunya, del qual n'esdevindria figura preeminent fins a la seva mort i l'intel·lectual més destacat. En ell establiria una estreta relació política amb Josep Pallach. La seva signatura serà fixa en la revista "Endavant", publicació a la qual aportà la seva contribució teòrica, des d'on defensà un socialisme democràtic i reformista de tall humanista. Tingué sempre una concepció catalanista, profunda i apassionada, però el seu ideari mai no fou localista, sempre mantingué un ampli interès per la política exterior i pel socialisme existent en d'altres països.

La defensa de les institucions catalanes, sorgides de la legalitat arrabassada, fou una constant en l'obra i l'actuació de Serra a l'exili. Establert a París, el desembre de 1946 s'integrà en el Consell executiu format pel president Irla, fins el 23 de desembre de 1947. Tanmateix Serra mai no es desllià de la cooperació amb els republicans espanyols i el febrer de 1949 acceptà la proposta d'Àlvaro de Albornoz per ser ministre sense cartera per a Europa del Govern de la República a l'exili, càrrec del que dimití un any després per tal d'assumir d'acord amb la normativa catalana la presidència interina del Parlament de Catalunya, després de la mort de Rovira i Virgili. Però, els polítics de l'Esquerra consideraren Serra i Moret inhabilitat pel fet d'haver estat ministre espanyol, conflicte que es repetí quatre anys més tard quan s'oposaren a que assumís la presidència de la Generalitat després de la renúncia d'Irla (7 de maig de 1954). La polèmica es tancà quan Josep Tarradellas fou elegit a Mèxic President de la Generalitat el 5 d'agost de 1954, en la primera i única sessió del Parlament de Catalunya celebrada a l'exili després de la guerra civil.

A partir d'aquest moment, Serra i Moret, ja vidu i molt minvat en la seva salut, es dedicà a escriure i a actuar com a dirigent dins del MSC, així com a donar suport a manifestacions culturals i polítiques. Enllaçant amb les *Reflexions sobre el demà de Catalunya* (1951), en 1957 publicà una *Crida a la joventut catalana* i, sobre tot, *Ciudadania Catalana*, on expressava la seva reflexió humanista sobre la societat i la política i la seva definició personal en tant que democràcia, catalanista i socialista. Fidel al seu principi de no tornar a Catalunya mentre Franco detingués el poder, morí als setanta-nou anys a Perpinyà el 29 de juliol de 1963, víctima d'un càncer.

Per Miquel-Àngel Velasco